

Futbolcularda Algılanan Motivasyonel İklimin ve Ödüllendirici Davranışın Mevkilere Göre Karşılaştırılması

İnci Kesilmiş¹, Zarife Taştan², Turhan Toros²

Özet

Yayın Bilgisi

Gönderi Tarihi: 12.03.2020
Kabul Tarihi: 27.03.2020
Online Yayın Tarihi:
27.03.2020

Anahtar Kelimeler

Algılanan Motivasyonel İklim, Futbol, Savunma, Hücum, Orta Saha, Mevki

Bu araştırmanın amacı, algılanan motivasyonel iklimin ve ödüllendirici davranışın futbolcularda mevkilere göre karşılaştırılmasıdır. Araştırmaya 2018-2019 sezonunda futbol takımlarında oynayan erkek futbolcular katılmıştır (n=267). Verilerin toplanmasında Sporda Algılanan Motivasyonel İklim Ölçeği (Perceived Motivational Climate in Sport Questionnaire- PMCSQ) ve Sporda Liderlik Ölçeği (Leadership for Sport Scale-LSS) kullanılmıştır. İstatistiksel analizler için; betimsel istatistiksel teknikler, Kolmogorov Smirnov- Shapiro Wilks ve Kruskal Wallis H testi kullanılmıştır. Analiz sonuçları, futbolcuların bulunduğu mevkilere göre performans iklimi [χ^2 (sd=2, n=267) = 4,871] ve ustalık iklimi [χ^2 (sd=2, n=267) = 4,182, p>.05] puanlarının anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını göstermektedir. Ancak futbolcuların bulunduğu mevkilere göre ödüllendirici davranış puanlarının anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır [χ^2 (sd=2, n=267) = 64710, p<.05]. Mann Whitney U testi sonuçlarına göre; orta-savunma mevkisinde bulunan futbolcuların algıladıkları ödüllendirici davranış puanları arasında anlamlı bir fark olmadığı bulunmuştur (U=3585.00, p>.05). Ancak; hücum-savunma (U=1644.50, p<.05) ve orta-hücum mevkisindeki (U=1691,000, p<.05) futbolcuların ödüllendirici davranış puanları arasında anlamlı bir fark gözlenmiştir. Araştırmamız futbolcularda algılanan motivasyonel iklime oyuncuların mevkilerin etkisinin olmadığını göstermektedir. Ancak; Futbolcuların bulunduğu mevkinin ödüllendirici davranış puanlarını artırmada etkili olduğunu göstermektedir.

Comparison of Perceived Motivational Climate and Positive Feedback of Football Players According to Positions

Abstract

Article Info

Received: 12.03.2020
Accepted: 27.03.2020
Online Published:
27.03.2020

Keywords

Perceived Motivational Climate, Football, Defence, Offence, Midfield, Position

The purpose of this study was to compare perceived motivational climate and positive feedback by positions in football players. Male footballers who played in football teams in the 2018-2019 season participated in the study (n = 267). Perceived Motivational Climate in Sport Questionnaire (PMCSQ) and Leadership for Sport Scale (LSS) were used to collect the data. For statistical analysis; descriptive statistical techniques, kolmogorov Smirnov- Shapiro Wilks and Kruskal Wallis H test were used. The results of the analysis show that the performance [χ^2 (sd=2, n=267) = 4,871] and mastery climate [χ^2 (sd=2, n=267) = 4,182, p>.05] scores do not differ significantly according to the positions of the footballers. But, according to the positions of the footballers, the positive feedback scores differ significantly [χ^2 (sd=2, n=267) = 64710, p<.05]. According to Mann Whitney U test results; It was found that there was no significant difference between the positive feedback scores perceived by the players mid and defense positions (U=3585.00, p>.05). But; a significant difference was observed between the positive feedback scores of the players in the offense-defense (U = 1644.50, p <.05) and mid-attack position (U = 1691,000, p <.05). Our research shows that players' positions do not affect the perceived motivational climate in footballers. But this research shows that the position of the players is effective in increasing the positive feedback scores.

¹Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Osmaniye /Türkiye

²Mersin Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Mersin/Türkiye

Giriş

Takım sporlarında sportif başarının önemli etkenlerinden biri takım ruhudur. Takım sporlarındaki performans, sporcular arasındaki tutarlı etkileşime de bağlıdır, bu nedenle bireysel antrenmana ek olarak takım halinde antrenman gerektirmektedir. Buna göre, özellikle topla oynanan takım sporlarında performans için gerekli olan faaliyetlerin daha kapsamlı bir şekilde anlaşılması, yalnızca oyuncular tarafından gerçekleştirilen spora özgü uygulama faaliyetlerinin değil, aynı zamanda diğer deneyimlerin niteliği ve kapsamının da dikkate alınmasını gerektirir. Takım sporlarındaki performansın altında yatan temel özellik, karar verme, yani oyun ortamından gerekli bilgileri algılama, bu bilgileri doğru bir şekilde yorumlama ve ardından uygun yanıtı seçme yeteneğidir (Baker, Cote ve Abernethy, 2003). Sinerji, göreve özgü birey organizasyonunun kolektif bir özelliğidir, öyle ki sistemdeki her bireyin özgürlük dereceleri birleştirilir, böylece farklı kişilerin özgürlük derecelerinin birbirini düzenlemesine olanak tanır. Spor ekolojisi sadece oyuncu faaliyetinin gerçekleştiği yerlerin fiziksel özellikleriyle değil, aynı zamanda sosyal önemi ve kültürel yönleriyle de ayrt edilir (Araújo ve Davids 2016) Futbol gibi takım oyunlarında, bireysel hedeflerden çok takımı oluşturan her bir oyuncunun motivasyon düzeyi ve oyuna katılımı elde edilecek başarıda etkili olmaktadır. Spesifik olarak, spor ortamının motivasyon özelliklerinin, spora katılımın potansiyel psikolojik, duygusal ve fiziksel etkilerini (hem olumlu hem de olumsuz) belirlemede hayati bir rol oynadığı varsayılmaktadır (Duda, 2001).

Sporcuların mevkilerini nasıl algıladıkları ve başarıyı nasıl yorumladıkları başarı motivasyonunun temelinde bulunmaktadır. Bu nedenle farklı motivasyonel iklimlerin olası etkilerini anlamak önem arz etmektedir. Motivasyonel iklim ustalık yönelimli iklim ve performans yönelimli iklim olmak üzere iki alt boyutta ele alınmaktadır. Uсталık iklimi, yaşam boyu becerilerin artması ve uygulama yapma isteğinin yüksek olması özelliklerinden oluşmaktadır. Performans yönelimli iklim ise takım arkadaşlarından veya rakipten üstünlükten elde edilen doyum duygusunu kolaylaştırmaktadır (Sage ve Kavussanu, 2007). Ames ve ark., (1988)'na göre; motivasyonel iklimde yer alan ego katılımı kişilerarası yarış, normatif geribildirim, genel değerlendirmeyi ve sosyal kıyaslamayı vurgulayan durumlar iken; çaba, öğrenme, görevde uzmanlaşma ve katılımı teşvik eden durumlar görev katılımının parçasıdır. Uсталık ikliminde sporcu kişisel ilerleme ile birlikte doygunluğa ulaşmaktadır ve antrenörün kişisel gelişimi vurguladığı ve hataların öğrenmenin bir parçası olduğunu kabul ettiğini algılamaktadırlar (Ntoumanis ve Biddle, 1999). Performans ikliminde ise doygunluğa ulaşmanın yolu sporcunun diğer takım arkadaşlarına kıyasla nasıl performans sergilediğine dayanmaktadır ve bu nedenle normatif yeterli sergilemek ve takım arkadaşlarıyla yarışmak vurgulanmaktadır (Ntoumanis ve Vazou, 2005). Takım sporlarında sporcunun oynayacağı mevkinin belirlenmesinde motivasyonel iklim puanının yanısıra bazı psikolojik özelliklerinin de kullanılması gerektiği, fiziksel, psikolojik ve kondisyonel etkenlerin ele alınmadan mevki belirlemenin hatalı olacağını rapor eden çalışmalar mevcuttur (Grobbelaar ve Potgieter 2007; Jooste ve ark. 2014).

Sporcunun performansının değerlendirilmesi ve performansın artırılması için ödüllendirmeye yönelik antrenör davranışlarına ödüllendirici davranış denmektedir (Chelladurai ve Saleh, 1980). Antrenörler performansa odaklandığında sporculara olumlu geri bildirim vermekte, böylece çabalarını, ilerlemesini ve

takım çalışmasını ödüllendirmektedirler. Sportif becerilerin gelişimini destekleyen ve olumlu geri bildirimle yönelik olan koç davranışı, sporcuların kendilerine olan inançlarında ve başarı olasılıklarında bir artışa yol açmaktadır. Davranışlarında olumlu duygular ve davranışlar sergileyen, yapıcı eleştiri kullanan antrenörler sporcuların bu yöndeki ihtiyaçlarını karşılamaktadır (Aleksić-Veljković ve ark., 2016). Futbolda mükemmelliğe ulaşmak, motor ve zihinsel becerilerin doğru kombinasyonunu gerektiren karmaşık bir süreçtir. Sahada veya saha dışında yüksek düzeyde stress, kas gerginliği ve fiziksel koordinasyondaki değişiklikler yoluyla fiziksel performansa etki edebilecek bilişsel değerlendirmede ve odakta değişikliklere neden olabilir. Zihinsel durumun performans üzerindeki etkisi, teknik ve taktik beceriler kadar önemlidir (Taylor ve Wilson, 2005). Antrenörler sporcuların iyi oldukları alanlar üzerine vurgu yapmalı ve bireysel olarak takıma katkılarını vurgulamalıdır. Düzeltici geri bildirim sporcuların öz saygılarını tehdit etmez ve ruh hali bozukluklarına sebep olmaz (Karageorghis ve Terry, 2011) Aynı zamanda sporda başarının artması ve devamlılığı için mesleğinde uzman, sporcularla iyi iletişim kuran ve sporcuların motivasyonunu olumlu yönde etkileyen antrenöre ihtiyaç vardır. Yaşamımızda her çalışma alanında bir lider var olduğu gibi spor alanında da lider antrenördür. Bu bilgiler ışığında bu araştırmanın amacı; algılanan motivasyonel iklimin ve ödüllendirici davranışın mevkilere göre araştırılmasıdır.

Materyal ve Yöntem

Katılımcılar

Araştırmanın katılımcılarını 2018-2019 sezonunda, futbol takımlarında oynayan gönüllü olarak araştırmaya katılan Profesyonel 267 erkek futbolcu oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Sporda Algılanan Motivasyonel İklim Ölçeği

Sporda Algılanan Motivasyonel İklim Ölçeği (Perceived Motivational Climate in Sport Questionnaire- PMCSQ) 9'u performans, 12'si ustalık iklimini temsil eden 21 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin her bir maddesi 5'li değerlendirme sistemine göre yanıtlanmaktadır. Ölçeğin Türk sporcularına uyarlama çalışması Toros (2001) tarafından yapılmıştır. Ölçeğin orijinal çalışmasında yapı geçerliği, hem açıklayıcı hem de doğrulayıcı faktör analizi yardımıyla yapılmıştır (Walling, Duda ve Chi, 1993). Bu çalışmada ustalık ve performans iklimi olmak üzere iki faktörün bulunduğu belirlenmiştir. Seifriz ve ark., (1992) ile Walling ve ark., (1993), ölçeğin iç tutarlık katsayılarını sırasıyla, performans iklimi için .73 ve .84, ustalık iklimi için ise .80 ve .81 olarak bulmuşlardır. Barnes ve ark., (1997), ölçeğin bir aylık test-tekrar güvenilirliğini .68 olarak belirlemişlerdir. Toros (2001) ustalık ve performans iklimi faktörlerinin ölçeğin genel varyansının %51'ini açıkladığını, ölçeğin iç tutarlığının ustalık iklimi için .84; performans iklimi için .90 olduğu ve üç haftalık test-tekrar test güvenirliliğinin ustalık iklimi için .66, performans iklimi için .74 olduğunu rapor etmiştir.

Sporda Liderlik Ölçeği

Sporda Liderlik Ölçeği (Leadership for Sport Scale-LSS) Chelladurai ve Saleh (1978; 1980) tarafından geliştirilmiştir. Chelladurai ve Saleh'in geliştirdiği bu ölçeğin üç formu bulunmaktadır. Bunlar (a)

sporcuların antrenörleri için tercih ettikleri özel lider davranışları, (b) antrenörlerin kendi lider davranışları ya da ideal lider davranışı, (c) sporcuların antrenörleriyle ilgili algıladıkları gerçek lider davranışlarıdır. Bu araştırmada ölçeğin (c) formu kullanılmıştır. Ölçeğin Türk sporcuları için uyarlanması Toros ve Tiryaki (2006) tarafından yapılmıştır. Ölçek 40 maddeden oluşan beşli likert tipi (her zaman, sıklıkla, ara sıra, nadiren, hiçbir zaman) bir ölçektir. Ölçekteki her bir alt boyut, bir liderlik davranışını ifade etmektedir. Araştırmada kullanılan ölçeğe ait alt boyutlar ise demokratik davranış, eğitici ve öğretici davranış, otokratik davranış, sosyal destek davranışı ve ödüllendirici davranış şeklindedir.

İstatiksel Analiz

Araştırmadan elde edilen veriler SPSS 20.00 programı ile bilgisayar ortamında analiz edilmiştir. İstatistiksel analizler için; Betimsel İstatistikler ve Kolmogorov Smirnov- Shapiro Wilk testinden yararlanarak dağılımın normalliği test edilmiştir. Veriler normal dağılım varsayımını karşılamadığından, Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA)' nin non-parametrik karşılığı olan, Kruskal Wallis H testi ve ikili karşılaştırmalarda Mann Whitney U testi kullanılmıştır. Anlamlılık düzeyi $p < .05$ olarak alınmıştır.

Bulgular

Motivasyonel İklim ve Ödüllendirici davranış alt boyutlarına ait Kruskal Wallis H Testi analiz sonuçları Tablo 1 de verilmiştir. Analiz sonuçları, futbolcuların bulunduğu mevkilere göre performans iklimi [χ^2 (sd=2, n=267) = 4,871, $p > .05$.] ve ustalık iklimi [χ^2 (sd=2, n=267) = 4,182, $p > .05$] puanlarının anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını göstermektedir. Bu bulgu futbolcuların bulunduğu mevkinin performans ve ustalık iklimi puanlarının üzerinde farklı etkilere sahip olmadığını göstermektedir. Ancak; Tablo 1 incelendiğinde, futbolcuların bulunduğu mevkilere göre ödüllendirici davranış puanlarının anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmektedir, χ^2 (sd=2, n=267) = 64710, $p < .05$. Bu bulgu futbolcuların bulunduğu mevkinin ödüllendirici davranış puanları üzerinde farklı etkilere sahip olduğunu gösterir. Mevkilerin sıra ortalamaları dikkate alındığında, orta mevkide bulunan futbolcularda ödüllendirici davranış puanlarının daha yüksek olduğu, bunu savunma ve hücum mevkisinin takip ettiği görülmektedir.

Tablo 1. Motivasyonel İklim Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Değişken	Mevki	N	Sıra Ort.	SD	χ^2	p
Performans İklimi	Hücum	86	145,49	2	4,871	,088
	Orta	102	121,92			
	Savunma	79	137,09			
Ustalık İklimi	Hücum	86	147,19	2	4,182	,124
	Orta	102	125,71			
	Savunma	79	130,35			
Ödüllendirici Davranış	Hücum	86	82,28	2	64,710	,000*
	Orta	102	164,77			
	Savunma	79	150,56			

* $p < .05$

Ödüllendirici davranış alt boyutunda mevkiler arasında gözlenen anlamlı farkın, hangi mevkiler arasındaki anlamlı farklara bağlı olarak ortaya çıktığını belirlemek için Mann Whitney U testi uygulanarak farkın kaynağı incelenmiştir (Tablo 2).

Tablo 2. Ödüllendirici Davranış Mann Whitney U Testi Sonuçları

	Mevki	N	Sıra Ort	Sıra Top	U	p
Ödüllendirici Davranış	Orta	102	95,35	9726,00	3585,000	,152
	Savunma	79	85,38	6745,00		
	Hücum	86	62,62	5385,50	1644,500	,000
	Savunma	79	105,18	8309,50		
	Orta	102	120,92	12334,00	1691,000	,000
	Hücum	86	63,16	5432,00		

*p<.05

Orta ve savunma mevkisinde bulunan futbolcuların ödüllendirici davranış puanlarının Mann Whitney U testi sonuçları incelendiğinde, futbolcuların algıladıkları ödüllendirici davranış puanlarının arasında anlamlı bir fark olmadığı bulunmuştur, U=3585.00, p>.05.

Hücum-savunma mevkisinde bulunan futbolcuların ödüllendirici davranış puanlarının arasında anlamlı bir fark gözlenmiştir, U=1644.50, p<.05. Sıra ortalamaları dikkate alındığında, savunma mevkisinde bulunanların ödüllendirici davranış puanlarının daha fazla olduğu görülmektedir. Bu bulgu, futbolcuların bulunduğu mevkinin ödüllendirici davranış puanlarını artırmada etkili olduğunu göstermektedir.

Orta ve hücum mevkisinde bulunan futbolcuların ödüllendirici davranış puanları arasında anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur, U=1691,000, p<.05. Sıra ortalamaları dikkate alındığında, orta mevkisinde bulunan futbolcuların ödüllendirici davranış puanlarının daha fazla olduğu görülmektedir. Bu bulgu, futbolcuların bulunduğu mevkinin ödüllendirici davranış puanlarını artırmada etkili olduğunu göstermektedir (Tablo 2).

Tartışma ve Sonuç

Günümüzün üst düzey futbol performansında, fiziksel olarak üstün yetenekli olmak, en üst düzeyde başarılı olmak için yeterli değildir (Najah ve Rejeb, 2015). Performans olarak üstün olmanın yanısıra sporcuların belirli farklı psikolojik beceri seviyelerine sahip olması da gerekir. Futbolda psikolojik becerilerle ilişkilendirilebilen önemli değişkenlerden biri “oyun pozisyonu” dur. Her pozisyonun kendi psikolojik talepleri vardır. Aynı sporun farklı pozisyonlarındaki oyuncuların incelendiği çalışmalarda psikolojik becerilerle bağlantılar bulunmuştur (Cox ve Yoo, 1995). Sporculardan beklenen talepler oynanan pozisyonun işlevine bağlı olarak farklılaşmaktadır. Takım sporlarında sporcunun oynayacağı mevkinin belirlenmesinde motivasyonel iklim puanının yanısıra bazı psikolojik özelliklerinin de kullanılması gerektiği, fiziksel, psikolojik ve kondisyonel etkenlerin ele alınmadan mevkî belirlemenin hatalı olacağını rapor eden çalışmalar mevcuttur (Grobbelaar ve Potgieter, 2007; Jooste ve ark., 2014).

Araştırmamızın bulguları, futbolcuların bulunduğu mevkilere göre performans iklimi ve ustalık iklimi puanlarının anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını göstermektedir. Araştırmamızın bulgularında, futbolcuların bulunduğu mevkilere göre performans iklimi puanlarının anlamlı bir şekilde farklılaşmamasının; futbolcuların takım başarısı için gerekli çabayı göstermemeleri ve sorumluluklarını yerine getirmemelerinden kaynaklandığı söylenebilir. Bu duruma etken olarak antrenörün yarattığı psikolojik iklimlerin motivasyonu kolaylaştırmada yeterli olmadığı söylenebilir. Aynı biçimde ustalık iklimi puanlarının anlamlı bir şekilde farklılaşmamasının nedeni olarak futbolcuların buldukları mevkilerde

başarı kriteri olarak takım arkadaşlarının ya da rakiplerinin yeteneklerine ilişkin üstünlük sergileme davranışlarında bulunmadıkları söylenebilir. Literatür incelendiğinde, bulgularımızı destekleyen, futbolda pozisyona özgü oyun ve çeşitli psikolojik özellikler arasında anlamlı bir fark olmadığını rapor eden çalışmalar mevcuttur (Jooste, 2014; Kurt ve ark., 2012). Literatürde bulgularımızdan farklı olarak, farklı oyun pozisyonlarındaki oyuncuların farklı psikolojik beceri seviyelerine sahip olduklarını rapor eden çalışmalar da mevcuttur.

Çekiç ve Kurt (2017), amatör futbolcuların hedef yönelimleri ile algılanan motivasyonel iklim özelliklerini oynanan pozisyona göre değişimini inceledikleri çalışmalarında; görev yönelimi ve ustalık iklimi puanı yüksek olan sporcuların defans oyuncusu, ego yönelim puanı ile performans iklimi puanı yüksek olan sporcular ise orta saha oyuncusu olarak oynatılmasının yararlı olacağı rapor edilmiştir. Grobbelaar ve Eloft (2011), çalışmalarında; futbol branşında orta saha oyuncularının performans iklimi ve ego yönelimi puanlarının savunma ve hücum oyuncularından daha yüksek olması beklendiğini rapor etmişlerdir. Arıburun ve Aşçı (2005), Amerikan futbolu oyuncularının hedef yönelimleri ve güdüsel iklim düzeylerini incelediği ve oynanan mevkiye göre karşılaştırdığı çalışmalarında, hücum takımında oynayan oyuncuların performans iklimi değerleri ile defans takımında oynayan oyuncuların performans iklimi değerleri arasında anlamlı fark olduğunu ortaya koymuştur. Öte yandan; hücum takımında oynayan oyuncuların görev yönelimi, ego yönelimi ve ustalık iklimi değerleri ile defans takımında oynayan oyuncuların değerleri arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Sonuç olarak; Amerikan futbolu oyuncularının görev yönelimli oldukları ve algılanan güdüsel iklimin takımda üstlenen rollere göre farklılaştığını belirtmişlerdir. Benzer şekilde; Kirkcaldy (1982)'e göre, takım oyunlarında hücum oyuncularının, orta saha oyuncularına göre daha saldırgan, daha inatçı daha dışa dönük olduklarını belirtmektedir. Sharpe (1993), her bir oyun pozisyonu için şartların, o pozisyondaki oyuncuların psikolojik yapısı üzerinde etkili olduğunu kaydetmiştir. Sharpe tarafından yapılan araştırmaya göre, genç netball oyuncuları, kaleciler hariç, merkezler ve diğer tüm oyun pozisyonları arasında önemli kişilik farklılıkları ortaya koymuştur. Cox ve Yoo, (1995), çalışmalarında, hücum pozisyonlarındaki futbolcuların, savunma pozisyonlarındaki oyunculara kıyasla duygusal dengesizlik seviyelerinin önemli derecede yüksek olduğunu göstermiştir. Cox ve Yoo (1995) Amerikan futbolu oyuncularında seçilen oyun pozisyonu ve psikolojik beceriler arasındaki ilişkileri incelediği çalışmada, bir oyuncu pozisyonunun ana etkisi ve takım ile oyuncu pozisyonu arasında önemli bir etkileşim olduğunu göstermiştir. Savunma ve hücum bölgelerinde oynayan Amerikan futbolu oyuncularının kaygı kontrolü, konsantrasyon ve kendine güven gibi psikolojik özelliklerinde oyun pozisyonuna göre farklılıklar gösterdiğini belirtmektedir. Najah ve Rejep (2015) farklı mevkilerdeki futbolcuların (orta-hücum-savunma) psikolojik profilleri üzerine bir çalışma yapmış ve psikolojik beceriler açısından mevkilere göre farklılıkların var olduğunu rapor etmişlerdir.

Ödüllendirici davranış sporcu motivasyonunu artırmada önemli faktörlerden biridir. Bu açıdan antrenörlerin pozitif destek veren eğitici ve lider davranışı sergilemeleri gerekmektedir. Çalışmamızın bulgularında, futbolcuların bulunduğu mevkilere göre antrenörden algıladıkları ödüllendirici davranış puanlarının anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmektedir. Orta ve savunma mevkisinde bulunan futbolcuların antrenörden algıladıkları ödüllendirici davranış puanları karşılaştırıldığında aralarında anlamlı

bir fark olmadığı bulunurken, hücum ve savunma mevkisinde bulunan futbolcuların antrenörden algıladıkları ödüllendirici davranış puanlarının arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Savunma mevkisinde bulunan futbolcuların antrenörden algıladıkları ödüllendirici davranış puanlarının hücum mevkisinde bulunan futbolculara göre daha fazla olduğu görülmektedir. Ayrıca, orta ve hücum mevkisinde bulunan futbolcuların antrenörden algıladıkları ödüllendirici davranış puanları karşılaştırıldığında orta mevkide bulunan futbolcuların ödüllendirici davranış puanlarının daha fazla olduğu görülmektedir. Bu bulgular, futbolcuların bulunduğu mevkinin antrenörden algıladıkları ödüllendirici davranış artırmada etkili olduğunu göstermektedir. Bu durum, futbolcuların davranışlarının antrenör tarafından buldukları mevkilere göre olumlu yönde birbirinden farklı olarak pekiştirildiğini göstermektedir. Farklı mevkilerde bulunan futbolcuların psikolojik beceri düzeylerinin de farklı olacağı göz önünde bulundurulduğunda her birinin antrenörden farklı ödüllendirici davranışları alması bulgularımızı destekler niteliktedir. Çalışma bulgularımıza benzer biçimde, Aleksic-Veljković ve arkadaşlarının (2016) çalışmalarında, davranışlarında olumlu duygular ve davranışlar sergileyen, yapıcı eleştiri kullanan antrenörler sporcuların pozitif geri bildirim yönündeki ihtiyaçlarını karşıladıkları belirtilmiştir. Mohammadzade ve ark., (2012)'nin yaptıkları çalışmada sporcuların antrenörden algıladıkları ödüllendirici davranış davranışının güdüsel iklimi arttırdığı ortaya çıkmıştır. Mavi ve Templin (2004) ise, antrenör tarafından ustalık yönelimli güdüsel iklimin yaratıldığını algılayan sporcuların, antrenörlerinin daha yüksek düzeyde ödüllendirici davranış davranışında bulduklarını ifade etmişlerdir. Türksoy ve Şarkıcı (2003) çalışmalarında futbolcuların antrenörlerden aldıkları pozitif geri bildiriminde ise var olan durumdan memnun oldukları belirlenmiştir.

Sahada, bir ustalık yönelimli yapının işlediğini algılayan sporcular; zorlayıcı görevler seçmekte, spora karşı olumlu tutumlara sahip olmakta ve çabayı, başarı için temel sebep olarak algılamaktadırlar (Ames ve Archer, 1988). Bulgularımıza dayanarak futbolcuların psikolojik özelliklerinden dolayı ortamı, ustalık iklimi olarak algılayamadıkları, dolayısıyla yeni görevlerde başarı için bireysel çaba göstermedikleri söylenebilir. Antrenörler, bir performans iklimi oluşturduklarında, ayrımcı ilgi gösterme ve olumlu desteği sadece en başarılı olan ya da kazanmaya en çok yardımcı olacak sporcu üzerinde odaklama eğilimindedirler. Yetenek gelişimi, kişisel gelişimden çok diğerlerini alt etmeye hizmet eder. Performans yönelimli bir yapı algılayan sporcular, performansı yetenek olarak nitelemekte ve başarısızlık yaşadıklarında yetenek düzeylerinin düşük olduğunu algılamaktadırlar (Ames ve Archer, 1988). Bulgularımıza dayanarak, çalışmamıza katılan futbolcuların başarısızlık yaşadıklarında yetenek düzeylerinin düşük olduğunu hissetmedikleri ayrıca antrenörlerinin futbolcuların buldukları mevkije göre olumlu desteği yalnızca en başarılı olan futbolculara göstermediğini düşündükleri söylenebilir.

Kaynaklar

- Aleksic-Veljković, A., Dimić, I., Mujanović, R., & Živčić-Marković, K. (2016). College athletes' perceptions of coaching behaviours: Differences between individual and team sports. *Baltic journal of sport & health sciences*, 101(2), 61-65.
- Ames, C. ve Archer, J. (1988) Achievement goals in the classroom: students' learning strategies and motivation processes. *Int J Sport Psychol.* 80(3): 260-67.
- Araújo, D., & Davids, K. (2016). Team synergies in sport: theory and measures. *Frontiers in psychology*, 7, 1449.

- Baker, J., Cote, J. & Abernethy, B. (2003). Sport-specific practice and the development of expert decision-making in team ball sports. *Journal of Applied Sport Psychology*, 15(1), 12-25.
- Chelladurai, P., Saleh, S.D. (1980). Dimensions of leader behavior in sports: Development of a leadership scale. *Journal of Sport Psychology*, 2(1), 34-45.
- Cox, R.H. & Yoo, H.S. (1995). Playing position and psychological skill in American football. *Journal of Sport Behavior*, 18(3): 183-194.
- Çekiç, Ö., & Kurt, C. (2017). Farklı mevkilerde oynayan futbolcularda hedef yönelimi ve algılanan motivasyonel iklim arasındaki ilişki. *Uluslararası Spor Egzersiz ve Antrenman Bilimi Dergisi*, 3(3), 93-102. DOI: 10.18826/useeabd.331685.
- Duda, J.L. (2001). Goal perspectives and their implications for health-related outcomes in the physical domain. In F. Cury, P. Sarrazin, & F. P. Famose (Eds.), *Advances in motivation theories in the sport domain*. Paris: Presses Universitaires de France.
- Grobbelaar, W. and Eloff, M. (2011). Psychological skills of provincial netball players in different playing positions. *South African Journal for Research in Sport, Physical Education and Recreation*; 33(2): 45-48.
- Grobbelaar, H, Potgieter, J.C. (2007). Positional differences in the sport psychological skill levels and attributes of rugby union players. *Afr J Phys Health Educ Recreat Dance*; 4:3.
- Jooste, J, Steyn, B.J.M, and Van Den Berg, L. (2014). Psychological skills, playing positions and performance of african youth soccer teams. *South African Journal for Research in Sport, Physical Education and Recreation*; 36(1): 85-100.
- Karageorghis, C.I. & Terry, P.C. (2011). *Inside sport psychology*. Champaign, IL: Human Kinetics.
- Mavi, H. & Templin, T. (2004). Achievement goal theory, perceived coaching behaviors and intrinsic motivation in high school teams sports. Pre- Olympic Congress, Athens.
- Mohammadzade, Y., Zardoshtian S. & Hossini, R.N.S. (2012). The relationship between leadership styles of coaches with motivational climate of Iranian elite male volleyball players. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, 2 (1), 91-96.
- Ntoumanis, N, Biddle, S.J.H. (1999). A review of motivational climate in physical activity. *J Sport Sci*, 17: 643-65.
- Ntoumanis, N. and Vazou, S. (2005). Peer motivational climate in youth sport: measurement development and validation. *J Sport Exerc Psychol*, 27: 432-455.
- Reinboth, M. & Duda, J.L. (2006). Perceived motivational climate need satisfaction and indices of well-being in team sports: A longitudinal perspective. *Psychology of sport and exercise*, 7(3), 269-286.
- Sage, L. & Kavussanu, M. (2007). The effects of goal involvement on moral behavior in an experimentally manipulated competitive setting. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 29(2), 190-207.
- Sharpe, P. (1993). Elite competitive team participation and personality characteristics: An interaction between personality type and position played. In S. Serpa, J. Alves, V. Ferrira & A. Paulo-Brito (Eds.). *Proceedings of VIII World Congress of Sport Psychology (959-962)*, International Society of Sport Psychology, Lisbon, Portugal, 22-27 June.
- Taylor, J. & Wilson, G. (2005). *Applying Sport Psychology: Four Perspectives*. Champaign, IL: Human Kinetics.
- Türksoy, A. ve Şarkıcı T. (2003). 12-14 yaş futbolcuların antrenörlerinden algıladıkları ve tercih ettikleri lider davranışları ile ilgili sporcu tatmini. *İstanbul Üniversitesi Spor Bilim Dergisi*, 11:3, 200-203.

Makale Alıntısı

Kesilmiş, İ., Taştan, Z., Toros, T. (2020). Futbolcularda Algılanan Motivasyonel İklimin ve Ödüllendirici Davranışın Mevkilere Göre Karşılaştırılması [Comparison of Motivational Climate and Positive Feedback of Football Players According to Positions], *Spor Eğitim Dergisi*, 4 (1), 115-122.

Bu eser Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır.